

نقد و ارزیابی کتاب زبان انگلیسی عمومی دانشگاه پیام نور

دکتر علی روحانی*

مریم فرهنگ‌جو**

چکیده

کتاب‌های درسی دانشگاه از مهم‌ترین و در دسترس‌ترین ابزار آموزشی هستند که نقشی تعیین‌کننده در بهبود سطح آموزشی، تعیین محتوا و خط‌مشی آموزشی ایفا می‌کنند. یکی از روش‌های پژوهشی برای بررسی کتاب‌های دانشگاهی تحلیل محتواست که شیوه طراحی بهتر کتاب درسی را در اختیار مدیران، برنامه‌ریزان و مؤلفان این کتاب‌ها قرار می‌دهد. در این پژوهش سعی شده است تا با ارزیابی کتاب *زبان انگلیسی عمومی* دانشگاه پیام نور پیشنهادهایی برای بهبود ضعف‌های آن داده شود. در این پژوهش، از روش کیفی تحلیل محتوا استفاده شد. ارزیابی بر اساس چارچوب ارزیابی لیتل جان (Littlejohn, 2011) صورت گرفت. در نتایج ارزیابی محتوا، علاوه بر منعکس کردن قوت‌ها و ضعف‌های این کتاب، پیشنهادهایی برای اصلاح و بهبود محتوا متناسب با اهداف تعیین شده و اصول علمی بیان شد. در واقع، نتایج این ارزیابی نشان داد که قسمت‌های مختلف محتوای زبانی، دستور زبان، کلمات، تمرین‌ها و فعالیت‌ها و ظاهر کتاب برای بهبود سطح آموزشی نیاز به بازنگری و تدوین دوباره دارند. به کارگیری نتایج این ارزیابی می‌تواند بستری مناسب برای بازنگری و اصلاح این کتاب فراهم سازد.

کلیدواژه‌ها

کتاب درسی، چارچوب ارزیابی لیتل جان، تحلیل محتوا، زبان عمومی.

---

* دانشیار دانشگاه شهرکرد (نویسنده مسئول) (roohani.ali@gmail.com).

** کارشناس ارشد دانشگاه شهرکرد (Farhang.mariam@gmail.com).

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۵/۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۱۵

مقدمه

بخش عمده‌ای از پژوهش‌های زبانی به نقش مواد آموزشی در فرایند یادگیری زبان انگلیسی اختصاص یافته است. این مواد آموزشی شامل مواد آموزشی چاپ‌شدنی و غیر قابل چاپ‌اند (Reinders & White, 2010) که لوح‌های فشرده، کتاب‌های کار، و فلش کارت‌ها را شامل می‌شوند (Tomlinson, 1996). در این میان، کتاب‌های درسی دانشگاهی از تأثیرگذارترین مواد آموزشی هستند که در ارتقای سطح علمی زبان‌آموزان و دستیابی به اهداف آموزشی نقش مهمی دارند (Litz, 2005). محققان (CanningsWorth, 1995; Richards, 2001) معتقدند کتاب‌های دانشگاهی منبع یادگیری خودراهبر برای یادگیری هستند و به مدرسان کم‌تجربه کمک می‌کنند تا از حصول اهداف آموزشی اطمینان یابند. در بیشتر موارد از کتاب‌های درسی در ایران به دلیل بهانه ندادن به دیگر روش‌های آموزشی، زیاد استفاده می‌شود. با توجه به غالب بودن استفاده از آن‌ها در محیط‌های آموزشی ایران انتظار می‌رود که در ارتقای سطح یادگیری زبان‌آموزان بسیار تأثیرگذار باشند (مشایخ، ۱۳۷۵).

در تهیه و تدوین این کتاب‌ها در نظر گرفتن نظام ارزشی حاکم بر جامعه مهم تلقی می‌شود چرا که هر جامعه‌ای در صدد تعلیم و تربیت افرادی است که آرمان‌های خود را در وجود آن متبلور سازد. از این رو، کتاب‌های درسی دانشگاهی باید متناسب با اهداف آموزشی، نیازهای زبان‌آموزان و آرمان‌های جامعه تدوین شوند (Byrd, 2001).

کتاب‌های درسی با دربر داشتن بخش‌های نوشتاری، تصویرها و تمرین‌ها در راستای تحقق این اهداف، تهیه و سازماندهی می‌شوند. چگونگی تنظیم محتوای کتاب‌های درسی عامل مهمی در تعیین نحوه یادگیری است. گاهی نامناسب بودن محتوا و عدم تناسب آن با توانایی درک و فهم فراگیران، یادگیری را مشکل می‌کند. بنابراین، برای اطمینان از اثربخشی کتاب‌های درسی دانشگاهی فعالیت‌های آموزشی و تجارب یادگیری باید در راستای تقویت یکدیگر تدوین شوند (Hutchinson & Waters, 1987).

تاملینسون (Tomlinson, 1996) ارزیابی را مهم‌ترین ابزار برای اطمینان از حصول این اهداف بیان می‌کند که با فراهم آوردن فرصتی برای بهبود کیفیت کتاب‌های درسی دانشگاهی، به مدرسان و طراحان این کتاب‌ها در راستای تجزیه و تحلیل انتقادی مواد آموزشی کمک می‌کند. بررسی قوت و ضعف‌های کتاب‌های درسی، بهبود و پیشرفت حرفه آموزش زبان انگلیسی، و بررسی سازگاری محتوای کتاب‌ها با نیازها و علایق زبان‌آموزان از دیگر دلایل اهمیت ارزیابی است (Sheldon, 1988; Brown, 1995).

دانشگاه پیام نور یکی از بزرگ‌ترین و وسیع‌ترین دانشگاه‌ها در کشور است که تعداد قابل توجهی از فراجویان آموزش عالی را پوشش می‌دهد. این دانشگاه با توسعه بیش از ۵۰۰ مرکز و واحد دانشگاهی، حدود ۳۰ درصد از کل دانشجویان کشور را تحت پوشش خود دارد (پورتال دانشگاه پیام نور، ۲۰۱۶). کتاب *زبان انگلیسی عمومی* در همه دانشگاه‌های پیام نور کشور به دانشجویان رشته‌های مختلف این دانشگاه تدریس می‌شود. هدف آموزشی این کتاب آماده‌سازی دانشجویان رشته‌های مختلف برای درس زبان انگلیسی برای مقاصد خاص^۱ است. مبرهن است که طراحی کتاب‌های دانشگاهی که در سطح ملی از آن‌ها استفاده می‌شود، امر خطیری است. با توجه به مهم بودن طراحی کتاب‌های درسی زبان انگلیسی، تصمیم‌گیری در زمینه محتوای کتاب‌های درسی زبان باید به گونه‌ای باشد که مطالب درسی بر اساس نظریه‌های زبان‌شناختی، خصوصیات و نیازهای دانشجویان و ارزش‌های فرهنگی جامعه استوار باشد، و گرنه، نتایج حاصل موفقیت‌آمیز نخواهد بود.

پیشینه تحقیق

کتاب‌های درسی از قدیمی‌ترین ابزارهای آموزشی هستند که با وجود پیشرفت و نوآوری‌های بسیار در حوزه فناوری آموزشی همچنان اصلی‌ترین و در دسترس‌ترین ابزار آموزشی در فرایند تعلیم و تربیت محسوب می‌شوند (محمودی و احمدی صفا، ۱۳۹۳). نظام آموزشی کشور ایران نیز بر محور کتاب‌های درسی استوار است. این ابزار آموزشی یکی از مهم‌ترین منابع آموزشی مدرسان، خصوصاً مدرسان کم‌تجربه در طی تدریس است که بستری مطمئن برای شکوفایی خلاقیت مدرسان فراهم می‌کند (Richards, 2013). علاوه بر این، کتاب درسی منبعی برای آموزش خودم‌محور است. بدین معنی که دانشجویان در طی فرایند یادگیری خود می‌توانند به طور مستقل عمل کنند؛ بنابراین، کتاب‌های زبان عمومی انگلیسی مانند هر کتاب درسی دیگر فارغ از سطح و مقطع آموزشی نقش مهمی در فرایند آموزش زبان خارجی ایفا می‌کنند.

به رغم نقش تعیین‌کننده کتاب‌های درسی در روند یک دوره آموزشی، عوامل متعددی نظیر خصوصیات فراگیران، شرایط اجتماعی، امکانات آموزشی و کمک آموزشی، ویژگی‌های انگیزشی، تجربی و تخصصی مدرسان در بهره‌گیری از متون درسی

و تحقق اهداف آموزشی تأثیر گذارند. الیس و جانسون (Ellis & Johnson, 1994) در این زمینه اظهار می‌دارند که کتاب‌های درسی اغلب منعکس کنندهٔ تعصبات و دیدگاه‌های طراحان کتاب هستند؛ این تعصبات گاهی دربرگیرندهٔ مسائل آموزشی، روحی، روانی و زبانی است. علاوه بر این، اصول آموزشی مطرح شده در این کتاب‌ها ممکن است پیچیده و متضاد باشند و نیازها و انتظارات فراجویان در تهیه و تدوین این کتاب‌ها نادیده گرفته شده باشند (Allwright, 1982).

برای اطمینان از اثربخشی کتاب‌های درسی دانشگاهی، باید محتوای این کتاب‌ها به دقت بررسی شود تا از حصول اهداف آموزشی اطمینان حاصل شود. به علاوه، با توجه به اینکه طراحی کتاب‌های درسی امری چند بعدی است، در طراحی آن‌ها باید عوامل متعددی در نظر گرفته شود تا این ابزار آموزشی بتواند کارایی مورد نظر را داشته باشد. یکی از عوامل تسهیل کننده در این زمینه استفاده از روش تحلیل محتوایی^۱ کتاب‌های آموزشی است. به همین دلیل، بررسی و تجزیه و تحلیل محتوای کتاب‌های دانشگاهی به دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان کمک می‌کند تا با در نظر گرفتن نواقص و کاستی‌ها در هنگام تدوین این کتاب‌ها بهترین تصمیم را بگیرند (مرادی، ۱۳۸۸). در این قسمت به بررسی اجمالی تعدادی از مطالعاتی پرداخته می‌شود که از زوایای مختلف، کتاب‌های درسی را از نظر توسعهٔ کارآمدی عناصر و مهارت‌های متفاوت زبانی در بافت‌های آموزشی متفاوت نقد و بررسی کرده‌اند.

از جمله مؤثرترین مطالعات انجام شده در حوزهٔ نقد و بررسی می‌توان به پژوهش حسینی‌نسب، فرخی و مرسلی (۱۳۸۸) اشاره نمود. آن‌ها تلاش کردند تا با استفاده از فرمول خوانایی و نظرخواهی از دبیران مجرب شهر تبریز، کتاب‌های زبان انگلیسی دورهٔ راهنمایی تحصیلی را ارزیابی کنند. بدین منظور، این کتاب‌ها و دوپست‌وهشتادوهشت نفر از دبیران زبان انگلیسی شاغل در این شهر به عنوان جامعهٔ آماری این تحقیق انتخاب شدند. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه نظرخواهی از دبیران جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شد. یافته‌های این مطالعه نشان داد که مهم‌ترین نقاط قوت این کتاب‌ها از دید دبیران زبان انگلیسی این شهر به قرار زیر بودند: ترتیب صحیح مطالب از آسان به دشوار، توضیح قابل فهم قواعد دستوری، کیفیت مناسب چاپ کتاب‌ها، سهولت دسترسی به کتاب‌ها برای دانش‌آموزان و دبیران و همخوانی کتاب‌ها با سن دانش‌آموزان. از سوی دیگر، مهم‌ترین

ضعف‌های کتاب‌های حاضر موارد ذیل بودند: نبود توضیحات و تمرینات کارآمد برای آموزش واژگان و تلفظ کلمات، جذاب نبودن جلد کتاب‌ها، مطابقت نداشتن مطالب کتاب‌ها با موضوعات زندگی واقعی و نداشتن لوح فشرده. نتایج نظرخواهی تفاوت معناداری بین دیدگاه دبیران از نظر مدرک تحصیلی، جنسیت و سابقه تدریس نشان داد. علاوه بر این، یافته‌های ضریب دشواری متون درک مطلب حاکی از آن بود که درجه دشواری متون درک مطلب کتاب‌های زبان دوره راهنمایی رضایت‌بخش نبودند. به عبارت دیگر، متون و درک مطلب بسیار ساده بودند. سرانجام، یافته‌های این تحقیق نشان داد که کتاب‌های درسی زبان انگلیسی از سطح کیفی مطلوبی ندارند.

جهانگرد (Jahangard, 2007) در مقاله‌ای تحت عنوان «ارزیابی کتب زبان انگلیسی دوره متوسطه»، ضعف‌ها و قوت‌های کتاب‌های زبان انگلیسی دوره متوسطه و دوره پیش‌دانشگاهی را بررسی کرد. نتایج این مطالعه نشان داد که کتاب‌های دوره پیش‌دانشگاهی برای کمک به فراگیران در توسعه و رشد راهکارهای یادگیری کیفیت مطلوبی دارند. اگرچه کتاب‌های سال‌های اول، دوم و سوم متوسطه به تدریس مجدد نیازمند بودند نتایج ارزیابی کتاب‌های پیش‌دانشگاهی ۱ و ۲ (Karimi, 2004) بیانگر این بود که: (۱) متن درس‌ها جذاب بودند، فعالیت‌های موجود در کتاب از جمله تمرین‌ها مفید و تمام مطالب درسی بر اساس تجارب فراگیران تهیه شده بود، (۲) نوار کاست و فیلم آموزشی موجود بود؛ اما اسلاید، متن فیلم، تصاویر بزرگ یا فلش‌کارت‌ها موجود نبودند، (۳) ناشر، کتاب راهنمای معلم را نیز تهیه کرده و در آن به راهکارهای تدریس خواندن و درک مطلب، ساختارهای دستوری و واژگان اشاره شده بود، (۴) اما به فرهنگ مردم انگلیسی زبان اشاره‌ای نشده بود، (۵) تلفظ‌های ارائه شده در کتاب‌های پیش‌دانشگاهی رضایت‌بخش نبودند، (۶) علاقه دانش‌آموزان در نظر گرفته نشده بود و (۷) تعداد تصاویر بسیار کم بود و تصاویر موجود رنگی و جذاب نبودند.

احمدپور (۱۳۸۳) نارسایی‌های موجود در کتاب‌های زبان انگلیسی مقطع متوسطه را به قرار زیر اعلام کرد: (۱) استفاده از متون خسته‌کننده، قدیمی و غیر منسجم، (۲) نامناسب بودن و جذاب نبودن بعضی از تصاویر، (۳) نداشتن پیوستگی و ارتباط صحیح بین درس‌ها و متون کتاب‌های پایه‌های بعدی، (۴) توجه نداشتن به نیازهای دانش‌آموزان در متون کتاب‌ها، (۵) هماهنگ نبودن حجم مطالب کتاب‌های درسی با ساعت اختصاص یافته برای آن‌ها، (۶) جذاب نبودن مطالب دستوری و کمبود فعالیت‌های متنوع، (۷) غیر استاندارد بودن پرسش‌ها، (۸) رعایت نکردن سلسله مراتب

دستوری، ۹) شفاف نبودن هدف‌های کلی کتاب‌ها.

پژوهشی دیگر به منظور اصلاح و تدوین کتاب‌های دوره راهنمایی توسط مهدی‌زاده (۱۳۸۴) انجام گرفت. عمده‌ترین یافته این تحقیق توجه نکردن به رشد و تقویت مهارت‌های یادگیری (شنیداری، گفتاری، نوشتاری و مهارت خواندن) و همچنین اصول روش تدریس ارتباطی بود. داوری، ایران‌مهر و عرفانی (Davari, Iranmehr & Erfani, 2013) در پژوهشی کتاب‌های زبان تخصصی رشته ادبیات فارسی و روانشناسی دانشگاه پیام نور را ارزیابی کردند. از جمله یافته‌های این تحقیق می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: ۱) قدیمی بودن کتاب، ۲) نامناسب بودن تمرین‌ها، ۳) و تناسب نداشتن مطالب با نیاز زبان‌آموزان.

به علاوه، نتایج ارزیابی سلیمانی و شفیعی‌خواه (Soleimani & Shafiekhah, 2014) در خصوص میزان رضایت دانشجویان رشته حسابداری پیام نور از کتاب زبان تخصصی این رشته نشان داد که این کتاب متناسب با نیازهای دانشجویان است؛ اگرچه نتایج نظرسنجی رضایت نداشتن دانشجویان از نادیده گرفتن خواسته‌هایشان را نشان داد. همچنین، ربانی یکتا و کشتی‌آراست (Rabbani, Yekta & Keshti Aast, 2016) الگوی تکرار لغات گنجانده شده در کتاب زبان عمومی و تخصصی روان‌شناسی را بررسی کردند. آن‌ها اذغان داشتند که دامنه تکرار کلمات در این کتاب‌ها به یادگیری زبان انگلیسی کمک نمی‌کند. در نهایت، وحدانی (Vahdany, 2015) با استفاده از پرسش‌نامه کتاب زبان عمومی دانشگاه پیام نور را ارزیابی کرد. صد و پنجاه دانشجوی علوم انسانی و مهندسی در این نظرسنجی شرکت کردند. نتایج این نظرسنجی بیانگر رضایت نداشتن دانشجویان بود. به بیانی دیگر، دانشجویان عقیده داشتند که این کتاب پاسخ‌گوی نیاز آن‌ها نیست.

مجموع مطالب ذکر شده دال بر این است که طراحی کتاب‌های درسی از عوامل بسیاری تأثیر می‌پذیرد. به همین دلیل، در طراحی باید عوامل زیادی در نظر گرفته شوند تا بتوانند کارایی مطلوب را داشته و نقشی فعال و مؤثر در جریان یادگیری داشته باشند. همان‌طور که بیان شد در سال‌های اخیر شماری از محققان به تجزیه و تحلیل کتاب‌های درسی مختلف پرداخته‌اند. با وجود شمار نسبتاً زیاد این پژوهش‌ها، کتاب *زبان انگلیسی عمومی* دانشگاه پیام نور تا کنون از لحاظ محتوایی بررسی نشده است. بنابراین، این پژوهش به دلیل اهمیت این کتاب و تأثیری که بر فرایند یادگیری طیف بیشماری از زبان‌آموزان کشور دارد، انجام شده است. در این پژوهش با هدف بررسی و ارزیابی قوت‌ها و ضعف‌های کتاب *زبان انگلیسی عمومی* دانشگاه پیام نور سعی شده است تا گامی در بهبود سطح آموزش زبان انگلیسی در کشور برداشته شود.

مواد و روش پژوهش

پژوهش حاضر به ارزیابی کتاب *زبان انگلیسی عمومی* دانشگاه پیام نور می‌پردازد. تحلیل محتوا یک روش پژوهشی است که می‌توان از آن در تحلیل محتوای کتاب‌های درسی چه از لحاظ متن، تصاویر و چه از نظر سؤال‌ها و تمرین‌ها استفاده کرد. به همین دلیل، با استفاده از این روش می‌توان مناسب و یا نامناسب بودن این مؤلفه‌ها را مشخص و به طراحان در به‌کارگیری مطالب بهتر و طراحی‌های سنجیده‌تر کمک کرد.

چارچوب تحلیلی لیتل جان (Littlejohn, 2011) یکی از چارچوب‌های تحلیلی است که در بسیاری از پژوهش‌ها، از جمله تحقیق حاضر، به کار گرفته شده است. این چارچوب از دو بخش تشکیل شده است: (۱) ارزیابی جنبه‌های ظاهری کتاب، و (۲) ارزیابی نظرهای نهفته در کتاب. در این تحقیق، با به‌کارگیری این چارچوب جنبه‌های ظاهری، بخش‌های مختلف محتوای زبانی، قواعد دستوری و واژگان، تمرین‌ها و فعالیت‌ها و ظاهر صفحات ارزیابی شد.

کتاب *زبان انگلیسی عمومی* دانشگاه پیام نور را علی‌محمدی و خلیلی (Alimohammadi & Khalili, 2006) تدوین کرده‌اند که شامل ۱۰ بخش است. چارچوب تمام دروس ثابت است چنان که هر درس در یک چارچوب کلی و گویا تدوین شده است و بخش‌های مختلف این دروس از قبیل واژگان، دستور زبان، تمرین نکات دستوری و امثال آن مشخص هستند.

هر درس شامل ۷ بخش است: (۱) راهنمای مطالعه که شامل توضیحاتی درباره بخش‌های مختلف هر درس است. (۲) تعاریف کلمات و مثال‌ها که معنی واژه کلیدی متن را دربر می‌گیرد. پس از معانی کلمات، دو تمرین لغت «جای خالی را پر کنید»^۱ و «به هم وصل کنید»^۲ برای به‌خاطر سپردن کلمات جدید درج شده است. (۳) متن خواندن و درک مطلب که بخش اصلی درس است. موضوعات درس‌ها مربوط به مهارت درک مطلب هستند. (۴) تمرین‌های کلمه‌سازی که دو تمرین را در بر دارد که دانشجویان را با ریشه‌ها^۳، پیشوندها^۴ و پسوندهای^۵ انگلیسی آشنا می‌کند. بنابراین، به آنان این فرصت را می‌دهد که

-
1. fill in the blank
  2. match columns
  3. root
  4. prefix
  5. suffix

معنی کلمات ناآشنا را حدس بزنند. ۵) جدول کلمه‌سازی^۱ که شامل کلمات مختلفی است که در متن خواندن و درک مطلب گنجانده شده است. این جدول با یک تمرین «جای خالی را پر کنید» همراه است. ۶) تمرین‌های درک مطلب که چهار تمرین را در بر می‌گیرد: یافتن مرجع ضمائر در متن، یافتن معنای کلمات، سؤالات درست/نادرست^۲ و چندگزینه‌ای.^۳ ۷) مرور قواعد دستوری که دانشجویان را با ساختارهای دستوری ناآشنا در متن آشنا می‌کند. بخش پایانی کتاب تعاریف واژگان جدید، پاسخ تمرین‌ها و فهرستی از پیشنوها و پسوندهاست.

نتایج

این پژوهش به ارزیابی بخش‌های مختلف محتوای زبانی، قواعد دستوری و واژگان، تمرین‌ها و فعالیت‌ها و شکل ظاهری کتاب *زبان عمومی/انگلیسی پیام نور* بر اساس چارچوب تحلیلی لیتل جان (Littlejohn, 2011) پرداخته است.

نتایج ارزیابی بیانگر قوت و ضعف‌های این کتاب بود. ابتدا جنبه‌های قوت این کتاب ارزیابی شد. نتایج تجزیه و تحلیل محتوای زبانی کتاب نشان داد که موضوعات متون درک مطلب این کتاب به صورت منطقی انتخاب شده‌اند. موضوع اولین درس توضیح اجزای تشکیل دهنده کلمات است. موضوع درس‌ها به ابعاد مختلف درک مطلب مانند «چرا و چگونه بخوانیم»^۴ و «چگونگی استفاده از فرهنگ واژگان انگلیسی»^۵ و غیره اشاره دارد. از مزیت‌های دیگر این کتاب فراهم آوردن فرصتی برای یادگیری اجزاء کلمات انگلیسی است. ارزیابی بخش واژگان نشان داد که نویسندگان به واژگان توجه خاصی داشته‌اند. در این خصوص، هر درس تمرین‌ها و جدولی را دربر می‌گیرد که دانشجویان را با پیشنوها، پسوندها، و شکل‌های مختلف کلمات متن هر درس آشنا می‌سازد. این روش و راهکارها به بهبود مهارت درک مطلب زبان‌آموزان کمک می‌کند. به علاوه، تمرین‌های جای خالی و به هم وصل کنید بعد از معنی واژه در راستای تثبیت کلمه انتخابی در ذهن در نظر گرفته شده است. شکل زیر نمونه‌ای از این جدول‌هاست.

1. word formation chart
2. true/false question
3. multiple choice
4. why and how we read
5. using the dictionary

Word Formation Chart

Verb	Noun	Adjective	Adverb
accept	acceptance	acceptable	acceptably
attach	attachment	attachable	—
center	center	central	centrally
change	change	changeable	changeably
combine	combination	combinable	combinably
derive	derivation	derivative	derivatively
—	element	elementary	elementarily
form	form	formable	formably
mean	meaning	meaningful	meaningfully
separate	separation	separate	separately
simplify	simplification	simple	simply

دیگر هدف این پژوهش، شناسایی ضعف‌های کتاب‌های کتاب بود. نتایج ارزیابی محتوای زبانی حاکی از آن بود که نبود راهکارهای خواندن فهم درک مطلب مانند حدس معانی کلمات^۱، خلاصه‌نویسی^۲ در این کتاب احساس می‌شود. اغلب راهکارهای موجود در این کتاب مانند آشناسازی دانشجویان با اجزاء سازنده کلمات (پیشوند، ریشه و پسوند) محدود به مهارت یادگیری کلمات هستند. از دیگر ضعف‌های این کتاب نادیده گرفتن دیگر مهارت زبانی مانند صحبت کردن^۳ است. با توجه به این نکته که مهارت‌های زبانی جدانشدنی هستند (Hinkel, 2010) این کتاب نقش مهارت صحبت را کاملاً نادیده گرفته است، که این باعث عدم ایجاد انگیزه و علاقه در بین دانشجویان می‌گردد. همچنین، ارزیابی این کتاب نشان داد که منابع آموزشی به کار گرفته شده در تدوین این متون مشخص نیستند. این نکته از این نظر حائز اهمیت است که در این کتاب به اصول اخلاقی و حقوق معنوی اثر چندان توجه نشده است. از دیگر معایب این کتاب وجود متن‌هایی است که بستر لازم را برای آشناسازی زبان‌آموزان با جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی زبان انگلیسی فراهم نمی‌کنند. با توجه به رابطه تنگاتنگ دو مقوله زبان و فرهنگ، عدم شناخت ارزش‌ها و عقاید یک جامعه و تفاوت‌های بین فرهنگی، به عدم موفقیت و ناکامی در برقراری ارتباط مؤثر منجر می‌شود (Tang, 2006).

ارزیابی قواعد دستوری نشان‌دهنده توجه کافی نکردن به نکات دستوری جدید

1. guessing
2. summarizing
3. speaking

است. در حقیقت، ارزیابی این بخش‌ها نشان‌دهنده این بود که این نکات دستوری در کتاب‌های دبیرستان و پیش‌دانشگاهی تدریس شده‌اند. برای مثال، جمله‌واره‌های وصفی^۱ (بخش اول) در کتاب پیش‌دانشگاهی و افعال مجهول^۲ در سال سوم دبیرستان قبلاً تدریس شده‌اند. این در حالی است که نویسندگان کتاب در مقدمه کتاب اظهار کرده‌اند که این بخش شامل قواعد دستوری ناآشنا است.

در خصوص بخش واژگان، با وجود برخی مزیت‌ها، از جمله معایب این کتاب مشخص نکردن کلمات جدید در متن است، در نتیجه زبان‌آموز برای یافتن کلمات جدید با مشکل مواجه خواهد شد. کلمات جدید برجسته‌تر^۳ یا پررنگ^۴ نشده‌اند، یا زیر کلمات جدید خط^۵ کشیده نشده است. از دیگر مشکلات توجه نکردن به تلفظ کلمات است. به بیانی دیگر، ابزار کمک آموزشی برای این بخش در نظر گرفته نشده است. به علاوه، هیچ توجهی به آشناسازی زبان‌آموزان با جدول تلفظ و چگونگی تلفظ آواهای زبان انگلیسی نشده است و در این خصوص در آخر کتاب هم جدولی قرار داده نشده است. یکی دیگر از معایب، وجود اختصاراتی در جلوی هر کلمه بدون آشناسازی دانشجو با این اختصارات و کوتاه‌واژه‌هاست. هیچ توضیحی در زمینه این اختصارات در کتاب گنجانده نشده است. این اختصارات مرتبط با مقوله دستوری هر کلمه هستند. شکل زیر نمونه‌ای از معانی کلمات گنجانده شده در این کتاب است. نکته مهمی دیگری که از نظر نویسندگان این کتاب دور مانده است، تکرار کلمات دروس پیشین در دروس بعدی برای ملکه ذهن شدن واژگان جدید است. توجه به مرور کلمات در تسریع امر یادگیری و تثبیت معانی آن‌ها در ذهن حائز اهمیت است.

همچنین، بررسی تمرین‌ها و فعالیت‌های این کتاب نشان داد که تمرین‌هایی مانند درست یا نادرست، چهارگزینه‌ای و پاسخ کوتاه^۶ برای تمرین مهارت‌های مختلف درک مطلب وجود دارد، ولیکن، تمرین‌های این کتاب به طور کلی به جاهای خالی را پر کنید، درست یا غلط و تمرینات چهارگزینه‌ای محدود است. در حقیقت، ضعف این کتاب، تعادل نداشتن در پرداختن به انواع مختلف تمرین‌هاست. برای نمونه، کتاب از نظر پرداختن

-
1. adjective clause
  2. passive voice
  3. bold
  4. highlight
  5. underlined
  6. short answer

Words Definitions and Exemplifications

air	n
	manner or appearance
Jim walked with an air of importance.	
argument	n
	discussion based on reasoning
We agreed without much further argument .	
aspect	n
	particular part or feature of sth being considered
You should look at every aspect of the problem.	

به تمرین‌های آزاد و کنترل شده، متعادل نیست؛ تمرین‌های هر کتاب درسی باید بر دقت و روانی تولید هم تأکید کنند. در این کتاب اثری از تمرین‌هایی که به زبان‌آموز فرصت تولید زبان را بدهد، نیست. تمرین‌های خواندن و درک مطلب محدود به تمرین‌های مرتبط بعد از خواندن است. هیچ تمرینی قبل از متن برای آشناسازی و آماده‌سازی فضای فکری خواننده با متن، داده نشده است. به علاوه، تمرینات درک مطلب این کتاب زبان‌آموز انگلیسی را تشویق نمی‌کند که به موضوع درس نگاه انتقادی و تفکر بازتابی داشته باشد. در واقع، تمرین‌ها محدود به سطح درک مطلب و یادآوری مطالب خواننده شده هستند و به زبان‌آموز این فرصت را نمی‌دهد که نگاهی فراتر از متن داشته باشد. تمرین زیر نمونه‌ای از تمرینات درک و مطلب است.

Exercise 1-8

According to the passage, which of the following statements are “True (T) and which are ‘False’ (F)? Insert ‘T’ or ‘F’, whichever is correct, in the boxes at the right”.

Example

A prefix is the central, or main portion of a word. F

1. The word ‘cooperate’ contains a prefix, a root and a suffix.

2. The word ‘polite’ exemplifies a combining root.

از نکات دیگر درباره کتاب نبود تمرین‌های ارتباطی و معنادار است به این معنا که قالب تمرین‌ها در بافت ارتباطی ارائه نشده‌اند. از دیگر معایب، می‌توان به وفور تمرین‌های انفرادی اشاره کرد. این کتاب فاقد بافتی واقعی و انگیزشی است. به علاوه فرصت تعامل دو به دو یا گروهی را از زبان‌آموزان سلب می‌کند.

چهارمین معیار بررسی کتاب، شکل ظاهری کتاب و میزان جذابیت آن است. ظاهر صفحات و پوشش کتاب، بسیار ساده است؛ به عبارتی، هیچ تصویری در کنار متون خواندن و درک مطلب برای جذاب‌تر کردن بیشتر و فهم بهتر متون خواندن و تشویق زبان‌آموزان در نظر گرفته نشده است. برای مثال، تصویر زیر از متون درک مطلب این کتاب انتخاب شده است. این درس مرتبط با آموزش پیشوندها، پسوندها و ریشه کلمات است. اگرچه مؤلفان با افزودن مثال‌ها، سعی بر ملموس کردن محتوای این متن داشته‌اند، ظاهر این متن خسته‌کننده است.

Word Elements: Prefixes, Roots and Suffixes

There are three kinds of word elements: prefixes, roots, and suffixes. A **prefix** is a group of letters that attaches to the beginning of a word root. A **root** is the central, or main portion of a word. A **suffix** is a group of letters that attaches to the end of a word root. An example of a word that contains all three elements is *impolitely*: *im-* is the prefix, *polite* is the root, and *-ly* is the suffix. Now let us look at each element separately.

Prefixes. A prefix, such as *im-*, is attached to the beginning of a word root and changes its meaning. The hyphen at the end shows that it is a prefix. In the example above, the prefix *im-* means "not." When *im-* is joined to the root word *polite*, the new word formed by the root and prefix means "not polite". Next, we can see what happens when the prefix *co-*, which means "together", is joined to two familiar word roots.

co- (together) + *exist* = *coexist* (to exist together)
co- (together) + *operate* = *cooperate* (to work or operate together)

In both of these examples, the prefix *co-* changes the meaning of the root word.

نتیجه‌گیری

به صورت کلی، ارزیابی فرایندی برای بررسی محتوای کتاب‌های درسی و رفع نواقص آن‌هاست. تهیه و تدوین کتاب‌های درسی و ارزیابی این کتاب‌ها همیشه از مسائل مهم و بحث‌برانگیز بوده است. اهمیت دادن به ارزیابی و بررسی کتاب‌های تألیف شده را می‌توان از جمله عوامل مهم برای بهبود وضعیت آموزشی نام برد. پژوهش حاضر، به منظور پیشنهادهایی برای بهبود کتاب زبان انگلیسی عمومی دانشگاه پیام نور بود. به علاوه، بازتابی

از جنبه‌های مثبت این کتاب را به نمایش گذاشت.

رعایت و پیروی از قالب ثابت و قابل قبول و طرح کلی گویا و سازمان یافته، فراهم آوردن بستری برای آشناسازی بیشتر دانشجویان با توانایی درک مطلب با توجه به کاربردی بودن متون خواندن و درک مطلب، آموزش و آشناسازی زبان‌آموزان با اجزاء تشکیل دهنده کلمات انگلیسی (پیشوند، ریشه و پسوند) و تأکید بر یادگیری لغات با فراهم آوردن تمرین‌های مختلف آموزش و ممارست کلمات از جمله این موارد بود.

موضوعات متون درک مطلب مانند «چرا و چگونه بخوانیم؟» و «چگونگی استفاده از فرهنگ واژگان انگلیسی» بستری برای آشناسازی بیشتر دانشجویان با توانایی خواندن و درک مطلب را فراهم می‌سازد. ماهیت این ویژگی، منبعی ذاتی برای افزایش انگیزه دانشجویان است، زیرا محتوای این متون گامی در افزایش مهارت‌های درک مطلب زبان‌آموزان است (Doušková, 2014). به علاوه، شایان ذکر است که نقش مثبت کاربردی بودن متون درک مطلب محیطی خالی از تنش فراهم می‌کند (Mendez & Lopez, 2005).

در خصوص واژگان، این کتاب با فراهم کردن روش و راهکارهای مختلف یادگیری کلمات، بر یادگیری واژگان جدید، به عنوان بخش مهمی از درک مطلب متون خواندنی تأکید دارد. روش‌های به کار گرفته شده در این کتاب از نوع مستقیم هستند. این روش در حقیقت فراهم آوردن معنی کلمات و آشناسازی زبان‌آموز انگلیسی با اجزای سازنده آن است (Stanovich, 2000). همان‌گونه که میرا (Meara, 1984) تأکید کرده، آشنایی با معنای اجزاء تشکیل دهنده کلمات توجه زبان‌آموزان را به معنای آن‌ها در کلمات مختلف جلب می‌کند. به این ترتیب بدیهی است که به افزایش حوزه واژگان و فهم بهتر متون کمک می‌کند (Beck, McKeown, & Kucan, 2002).

در کنار همه ویژگی‌های مثبت، مؤلفان این کتاب شماری از موارد اثربخش را نادیده گرفته‌اند. نتایج این بررسی، هم‌راستای یافته‌های برخی محققان (Jahangard, 2007; احمدپور، ۱۳۸۳) هستند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که برای بهبود سطح کتاب‌های درسی، بخش‌های مختلف این نوع کتاب‌ها به اصلاح نیاز دارند. برای مثال، توجه نکردن به مهارت‌های زبانی صحبت کردن از این موارد است. به عقیده گرلت (Grellet, 1981)، کتاب‌های زبان عمومی، نباید فقط بر روی مهارت خواندن و درک مطلب تأکید کنند. مؤلفان این کتاب‌ها می‌بایست با گنجانیدن تمرین‌های مرتبط به همه مهارت‌های زبانی در ارتقای سطح زبان انگلیسی دانشجویان بکوشند (Howard & Major, 2004). در همین

راستا، نپوموکا (Nepomucká, 2010) اذعان داشت که کتاب‌های درک مطلب باید فرصتی برای یادگیری لغات و قواعد دستوری فراهم کنند. علاوه بر این، گوش دادن به فایل صوتی متون درک مطلب، توانایی تشخیص آواهای انگلیسی را زیاد می‌کند. این مرحله می‌تواند با بحث موارد ذکر شده در متن یا ارائه انشاء خاتمه یابد.

انتخاب نامناسب قواعد دستوری از دیگر ضعف‌های این کتاب دانشگاهی به شمار می‌رود. به عقیده ریچاردرز و رناندیا (Richards & Renandya, 2002) یادگیری ترکیب قواعد دستوری با مهارت خواندن درک مطلب بسیار حائز اهمیت است. با توجه به اینکه یادگیری قواعد دستوری مرتبط با متون درک مطلب بستری برای درک بهتر متن فراهم می‌کند (Jung, 2008)، انتظار می‌رود قواعد دستوری مرتبط با متون درک مطلب با دقت بیشتری انتخاب شوند.

از دیگر ضعف‌های کتاب نپرداختن به تمرین‌های آزاد است که با فراهم آوردن بستری مناسب، زبان‌آموز را به تولید زبان و افزایش مهارت گفتاری تشویق می‌کند. در واقع، محدود کردن تمرین‌ها، به تمرین‌های نوع چهارگزینه‌ای و صحیح و غلط برای ارزیابی سطح درک مطلب مهارت خواندن دانشجویان زبان‌آموز، متناسب با نیاز دانشجویان برای ارتقای سطح زبان انگلیسی آنان نیست. به عقیده فوکس، فوکس، هاسپ و جنکینز (Fuchs, Fuchs, Hosp & Jenkins, 2001) تمرین‌های درک مطلب باید متناسب با متن خواندن باشند. به علاوه، طراحان کتاب باید از گنجاندن تمرین‌های مختلفی که دربرگیرنده مهارت‌های مختلف درک مطلب است، اطمینان یابند (Ur, 1996). گفتنی است که مک‌دانا و شو (McDonough & Shaw, 2003) گنجاندن تمرین‌های مختلف را از عوامل تأثیرگذاری برشمرند که فراگیران زبان خارجی را قادر می‌سازد از مهارت‌های خود به طور مناسبی استفاده کنند.

علاوه بر موارد بالا، از یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان به توجه نداشتن به شکل ظاهری کتاب اشاره کرد. به عقیده ریاضی (Riazi, 2005)، علاوه بر نرم‌افزارهای کمک آموزشی، شکل ظاهری کتاب و به کارگیری مناسب عکس‌ها می‌تواند بسیار اثرگذار باشد. در همین راستا، جهانگرد (Jahangard, 2007) افزودن عکس‌ها و ابزارهای تصویری مناسب را سودمند خواند. در حقیقت در این روش، علاوه بر جذاب‌تر کردن دروس، به تفاوت‌های سبک‌های یادگیری زبان‌آموز نیز توجه می‌شود.

پژوهش حاضر با هدف ارتقا و بهبود کتاب *زبان عمومی انگلیسی* دانشگاه پیام نور

به ارزیابی و بررسی محتوا، واژگان و قواعد دستوری، تمرین‌ها و شکل ظاهری آن پرداخت. راهکارهای پیش‌رو برای بهبود این کتاب زبان عمومی، توجه بیشتر به نقش مهارت‌های دیگر زبانی (مهارت‌های گفتاری)، انتخاب قواعد دستوری مناسب و نحوه توضیحات قواعد دستوری از دیگر موارد حائز اهمیت است.

به علاوه، گنجاندن روش‌هایی مانند حدس معانی کلمات، مهارت سطحی خوانی و مرور دقیق واژگان در این کتاب برای بهبود اثربخشی فهم و درک مطلب است. برای اثربخشی بیشتر بخش واژگان و تسهیل فرایند یادگیری کلمات جدید برای زبان‌آموز نیز بهتر است روش‌هایی نظیر برجسته‌تر یا پررنگ کردن، یا خط کشیدن زیر واژگان جدید به کار گرفته شود. همچنین، افزودن تلفظ کلمات به همراه جدول تلفظ آواهای زبان انگلیسی برای آشناسازی زبان‌آموزان با آواهای زبان انگلیسی و جدول اختصارات مقوله دستوری واژگان زمینه‌ساز اثربخشی بیشتر آن است. ایجاد تعادل در پرداختن به انواع تمرین‌ها (پرداختن هم به تمرین‌های آزاد و هم کنترل شده)، گنجاندن بخشی به عنوان مرور دروس برای تثبیت بهتر مواد آموزشی (نکات دستوری و لغات)، افزودن تمرین‌های ارتباطی و معنادار و ایجاد کتابی با بافتی واقعی و انگیزشی با فراهم کردن فرصتی برای تعامل گروهی زبان‌آموزان از دیگر موارد پیشنهادی برای ارتقای این کتاب است.

همچنین، ارزیابی این کتاب نشان داد که منابع آموزشی به کار گرفته شده در تدوین این متون مشخص نیستند. این نکته از این نظر حائز اهمیت است که در این کتاب به اصول اخلاقی و حقوق معنوی آثار استفاده شده چندان توجه نشده است. پیشنهاد می‌شود که برای پیروی از اصول اخلاقی و حقوق معنوی، منبع این متون به کتاب افزوده گردد.

نتایج این پژوهش پیشنهادهایی برای بهبود سطح آموزش زبان انگلیسی برای دست اندرکاران دانشگاه پیام نور و استادانی است که در این دانشگاه مشغول به تدریس هستند. به علاوه، با در نظر گرفتن ضعف‌ها و قوت‌های کتاب، می‌توان به این نتیجه رسید که با برطرف کردن این نکات و بهبود سطح این کتاب می‌شود به ارتقای سطح زبان‌آموزی در کشور کمک کرد.

منابع

احمدپور، زهرا (۱۳۸۳). «بررسی مسائل و مشکلات آموزش زبان انگلیسی در دوره متوسطه»، مجله رشد آموزش زبان، سال ۱۸، شماره ۱۷، ص ۱۵-۲۱.

- حسینی نسب، داوود، فرهمن فرخی و ژیللا مرسلی (۱۳۸۸). «ارزیابی و تحلیل محتوای کتب زبان انگلیسی دوره راهنمایی Fog تحصیلی با استفاده از فرمول خوانایی و نظرخواهی از دبیران مجرب»، *مجله علوم تربیتی*، شماره ۷، ص ۲۱-۷.
- مشایخ، فریده (۱۳۷۵). *فرایند برنامه ریزی آموزشی*، تهران: مدرسه.
- مرادی، نرگس (۱۳۸۸). *تحلیل محتوای کتاب درسی*، تهران: آیتز.
- محمودی، محمدهادی و محمد احمدی صفا (۱۳۹۳). «ارزشیابی الگومحور کتاب های انگلیسی برای اهداف خاص»، *فصلنامه پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی*، سال ۱۴، شماره ۳، ص ۱۱۳-۱۳۳.
- مهدی زاده، امیرحسین (۱۳۸۴). «ارزیابی محتوای کتاب های انگلیسی دوره راهنمایی، ارائه چهارچوب علمی بهینه جهت اصلاح و تدوین کتاب ها»، *مجله رشد آموزش زبان*، سال ۲۰، شماره ۷۷، ص ۳-۱۳.
- Alimohammadi, M., & H., Khalili (2006). *General English*. Tehran: Payame Noor University.
- Allwright, R. (1982). "What do we want teaching materials for?", *ELT Journal*, 36(1), 104-111.
- Beck, I. L., McKeown, M. G. & L. Kucan (2002). *Bringing words to life: Robust vocabulary instruction*, New York: Guilford Press.
- Brown, J. (1995). *The Elements of Language Curriculum*, New York: Heinle & Heinle Publishers.
- Byrd, P. (2001). "Textbooks: Evaluation for selection and analysis for implementation", In M. Celce-Murcia (Ed.), *Teaching English as a Second/foreign Language* (pp. 415-427), Boston, MA: Heinle & Heinle Publishers.
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing Your Coursebook*, Oxford: Macmillan Publishers Limited.
- Davari, H., Iranmehr, A., & M. Erfani (2013). "Critical evaluation of PNU ESP textbooks", *Journal of Language Teaching and Research*, 4(4), 813-823.
- Doušková, M. (2014). *A Theme Frame in TEFL: Books and Audiobooks*, Unpublished Bachelor's Thesis, Masaryk University, The Czech Republic.
- Ellis, M., & C. Johnson (1994). *Teaching Business English*, Oxford: Oxford University Press.
- Fuchs, L. S., Fuchs, D., Hosp, M. K., & J. R. Jenkins (2001). "Oral reading fluency as an indicator of reading competence: A theoretical, empirical, and historical analysis", *Scientific Studies of Reading*, 5, 239-256.
- Grellet, F. (1981). *Developing Reading Skills: A Practical Guide To Reading Comprehension Exercises*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hinkel, E. (2010). "Integrating the four skills: Current and historical perspectives", In R. B. Kaplan (Ed.), *Oxford Handbook in Applied Linguistics* (pp. 110-126), New York: Oxford University Press.
- Howard, J., & J. Major (2004). *Guidelines for Designing Effective English Language Teaching Materials*, Paper presented at 9th Conference of the Pan-Pacific Association of Applied Linguistics, Seoul, South Korea.
- Hutchinson, T., & A. Waters (1987). *English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Jahangard, A. (2007). "The Evaluation of the EFL materials taught at Iranian public high

- schools”, *Karen’s Linguistics Issues*, Retrieved November 13, 2015, from the World Wide Web: <http://www3.telus.net>
- Jung, J. (2008). “Second language reading and the role of grammar”, *Teachers College, Columbia University Working Papers in TESOL & Applied Linguistics*, 9(2), 29-48.
- Karimi, A. (2004). “An evaluation of a preparatory English course books 1&2: An EAP course book evaluation”, *FLT Journal*, 73, 24-28.
- Littlejohn, A. (2011). “The analysis of language teaching materials: Inside the Trojan horse”, In B. Tomlinson (Ed.), *Materials Development in Language Teaching* (pp. 179-211), Cambridge: Cambridge University Press.
- Litz, D. R. A. (2005). “Textbook evaluation and ELT management: A South Korea case study”, *Asian EFL*, 48, 1-53.
- Meara, P. (1984). “The study of lexis in interlanguage”, In A. Davies & C. Cramer & A. P. R. Howatt (Eds.), *Interlanguage* (pp. 225-235), Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Mendez, R. V., & B. R. Lopez (2005). “Assessing young learner’s English Materials”, *Porta Linguarum*, 3, 59-77
- McDonough, J., & C. Shaw (2003). *Materials and methods in ELT*, Oxford: Blackwell.
- Nepomucká, L. (2010). *Literature in Teaching English: Use of Symbolic Frame*, Unpublished Master’s Thesis, Retrieved 16 April, 2016, from World Wide Web: http://is.muni.cz/th/145435/ff_m/MA_Thesis
- Payam Noor University (2016). *About PUN*, Retrieved October 18, 2016, from the World Wide Web: <http://pnu.ac.ir>
- Rabbani Yekta, R., & B. Keshti Arast (2016). “Materials coherence in general and ESP textbooks in PNU: A vocabulary level analysis”, *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 3(1), 93-99.
- Reinders, H., & C. White (2010). “The theory and practice of technology in materials development and task design”, In N. Harwood (Ed.), *English Language Teaching Materials: Theory and Practice* (pp. 58-80), Cambridge: Cambridge University Press.
- Riazi, A. (2005). “Features of quality EAP textbooks: Insights from literature”, In G. R. Kiani & M. Khayamdar (Eds.), *Proceedings of the First National ESP/EAP Conference* (pp. 216-229), Tehran: SAMT publication.
- Richards, J. C. (2001). *Curriculum Development in Language Teaching*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, J. C. (2013). “Creativity in language teaching”, *Iranian Journal of Language Teaching Research*, 1(3), 19-43.
- Richards, J., & W. Renandya (2002). *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sheldon, L. (1988). “Evaluating ELT textbooks and materials”, *ELT Journal*, 42(4), 237-246.
- Soleimani, H., & N. Shafiekhah (2014). “Are ESP textbooks satisfying students? A case of Iran”, *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 5(2), 1-9.
- Stanovich, K. E. (2000). *Progress in Understanding Reading: Scientific Foundations and New Frontiers*, New York: Guilford Press.

- Tang, Y. (2006). "Beyond behavior: Goals of cultural learning in the second language classroom", *The Modern Language Journal*, 90(1), 86-99.
- Tomlinson, B. (1996). *Materials Development in Language Teaching*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Ur, P. (1996). *A Course in Language Teaching*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Vahdany, F. (2015). "Evaluating general textbook from two perspectives: Science vs, humanities students", *International Journal of Asian Social Science*, 5(11), 678-693.